

اومبرتو اِکو

شمارهٔ صفر

مترجم: دکتر مجتبیٰ پردل، علی باش

www.ketab.ir

سرشناسه	: اکو، اومبرتو، ۱۹۳۲ - ۲۰۱۶م. Eco, Umberto
عنوان و نام پدیدآور	: شناسه اثر / اوپرا تو اکر؛ مترجم مجتبی پردل، علی باش.
مشخصات نشر	: مشهد: انتشارات آیدامون، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۴ ص. ۵/۵ × ۲۱/۵ س.
شابک	: 978-600-7061-56-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان اصلی: Umberto zero, 2015
یادداشت	: کتاب حاضر نخستین بار تحت عنوان "شماره‌ی صفرم" با ترجمه سیروس شاملو در سال ۱۳۹۵ فیبا دریافت کرده است.
عنوان دیگر	: شماره‌ی صفرم.
موضوع	: داستان‌های ایتالیایی -- قرن ۲۰م.
موضوع	: Italian fiction -- 20th century
شناسه افزوده	: پردل، مجتبی، ۱۳۶۴ - مترجم
شناسه افزوده	: باش، علی، ۱۳۴۱ - مترجم
رده‌بندی کنگره	: الف ۱۳۹۶ ش ۷ک / PQ ۴۸۶۲
رده‌بندی دیویی	: ۸۵۳/۹۱۴
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۴۸۹۶۰۸۳

انتشارات ترانه

شماره صفر

اومبر تو اِکو

ترجمه: دکتر مجتبی پُردل، علی باش

ناشر همکار: دانیال دامون

چاپ اول: ۱۳۹۶، شمارگان ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان، لیتوگرافی: مشهد اسکندر

چاپ و صحافی دانشگاه فردوسی

شابک ۵-۵۶-۷۰۶۱-۶۰۰-۹۷۸ ISBN: 978 - 600-7061-56-5

کلیه حقوق برای انتشارات ترانه محفوظ است.

مشهد، میدان سعدی، پاساژ مهتاب - تلفاکس ۳۲۲۵۷۶۴۶

فهرست مطالب

۱۳.....	یک: شنبه ۶ ژوئن ۱۹۹۲، ساعت ۸ صبح
۲۴.....	دو: دوشنبه ۶ آوریل ۱۹۹۲
۳۱.....	سه: سه شنبه ۷ آوریل
۵۲.....	چهار: چهارشنبه ۸ آوریل
۵۶.....	پنج: معه ۱۰ آوریل
۷۱.....	شش: چهارشنبه ۱۵ آوریل
۸۰.....	هفت: چهارشنبه ۱۶ آوریل
۸۷.....	هشت: جمعه ۱۷ آوریل
۹۲.....	نه: جمعه ۲۴ آوریل
۱۲۰.....	ده: یکشنبه ۳ مه
۱۲۴.....	یازده: آدینه ۸ مه
۱۳۲.....	دوازده: دوشنبه ۱۱ مه
۱۳۹.....	سیزده: اواخر ماه مه
۱۴۵.....	چهارده: چهارشنبه ۲۷ مه
۱۵۴.....	پانزده: پنجشنبه ۲۸ ماه مه
۱۸۰.....	شانزده: شنبه ۶ ژوئیه
۱۹۱.....	هفده: شنبه ۶ ژوئیه ۱۹۹۲، ظهر
۱۹۵.....	هجده: پنجشنبه ۱۱ ژوئن

پیش‌گفتار مترجم

«شمارهٔ یفر» (۲۰)، هفتمین رمان و چهل‌وسومین کتابِ اومبرتو اکو، پس از «گورستانِ پرث»^۱ به موضوعی برمی‌گردد که همواره مورد علاقهٔ اکوی فیلسوف و نشانه‌شناس بوده است: موضوع معنا و دلالت و امکان‌پذیری تفاسیر گوناگون. کنش اصلیِ روایتِ سری یک اس‌آه در استدلال، یا به عبارتی دقیق‌تر، (از آن‌جا که اکو، به پیروی از پرس، مذاق را بی‌پایان نشانه‌شناسی می‌داند)، خطا در معناسازی یا نشانه‌پردازی^۲ می‌چرخد: در فصلِ ششم، شخصیت اصلیِ رمان فرضیه‌ای برای توضیح علتِ بسته‌بودنِ شیرِ آبِ خانه‌یِ ساختِ و پرداخت می‌کند (ورودِ نیروهای امنیتی به خانه) که فقط در فصلِ پایانی، پس از مرورِ مفصلِ علتِ این فرضیه‌بافی از طریقِ شگردِ رواییِ پس‌نگری^۳، موردِ تصحیح قرار می‌گیرد (کارِ خدمتکارِ خانه). در این‌جا ما با اکوی متأخر (اکوی «محدودیت‌هایِ شیر»)^۴ مواجه هستیم: عواملِ پراگماتیک^۵ (عملی) بر روی کنشِ تفسیر اثرگذارند و زنجیرهٔ دلالت و معناسازی را در جایی متوقف می‌سازند؛ کلوناً در نهایت می‌پذیرد به سببِ شدتِ اشتباه از سوی خدمتکار، و نه نیروهای امنیتی، به‌لحاظِ پراگماتیک توجیهِ بیش‌تری دارد، و لذا

1- "Il cimitero di Praga" (2010)

2- semiosi (semiosis)

3- flashback

4- "I limiti dell'interpretazione"

5- pragmatico (pragmatic)

نیازی به تفسیرهای پیچ در پیچ و دور از ذهن (آنچه اکو «بیش تفسیر» می خواند) نیست.

در سوی مخالف این رویکرد نگاهِ براگادوچو قرار دارد، که در واقع موضعِ اکوی متقدم («اثر گشوده»^۱) بوده است: «هیچ چیز راست نیست و همه چیز رواست»^۲. براگادوچو به همه چیز مشکوک است و به همه چیز با دیده تردید می نگرد: «این را انکار نمی کنم، اما پدرم من را عادت داده است تا خبرها را حقیقت مطلق ندانم. روزنامه با دروغ می گویند، تاریخ نگاران دروغ می گویند، تلویزیون هم امروز دروغ می گویند... حتی علوم هم دروغ می گویند». این موضع متفکران پست مدرن یا پساست گرایی نظیر ژاک دریدا است که اکوی متأخر از در مخالفت با آن برمی آید. به موجب این نگاه، هر تفسیری، به ویژه در علوم انسانی، هر اندازه بعید و دور از ذهن (مانند دره یون «جنگ خلیج فارس» یا «سفر به ماه»، که براگادوچو به آن ها اشاره می کند و «داور تئاتر ژان بودریار، یک متفکر پست مدرن دیگر، هستند)، امکان پذیر است. تفسیرهای مورد قبول و «هژمونیک» (اصطلاحی از گرامشی) تنها حاصلی از قدرت اند، نه آن که حقیقتی ذاتی از آن خود داشته باشند. هم از این رو است که براگادوچو تحقیقات خود را بر روی برهه حساسی از تاریخ ایتالیا، دوره پس از جنگ جهانی دوم متمرکز می سازد، و می کوشد تا به «ساخت شکنی» (اصطلاحی دریدایی) تفسیر رایج و بنا نهاده (و به زعم براگادوچو، دروغ) از رویدادهای تاریخی دوره مزبور بپردازد. وی در نهایت تفسیری ساخت و پرداخت می کند که همه گمان می برند همان علتی را در رفتن سرش بوده است، حال آن که این گمان نیز چیزی بیش از تفسیری نادرست نیست، و، آن طور که کلونا درمی یابد، به لحاظ پراگماتیک شواهد بهتری به سود تفسیر دیگر از قتل وی وجود دارد.

اگرچه اکو قائل به «دستیابی به» حقیقت مطلق نیست، و در این نکته با دریدا اشتراک دارد، با این همه وی به «وجود» حقیقت مطلق قائل است، و هر تفسیری را روا نمی داند: «آبزه پویا»^۳ آن چیزی است که ما را به سوی نشانه پردازی و معنا سازی

1- "Opera aperta"

2- "everything goes"

3- Dynamical Object

سوق می دهد. ما از آن جا به تولید معنا و نشانه می پردازیم که چیزی برای گفته شدن وجود دارد» («کانت و ارنی تورنک»، ۱۹۹۷: ۱۴). لذا، به باور اکوی متأخر، می بایستی میان «تفسیر» یک متن و «استفاده» (تفسیر دل به خواهی) از آن (که وی «بیش تفسیر» می نامد) تمایز قائل شد. تفسیر (واقعی) یک متن، بر پایه شواهد و مدارک کافی و متقن (و به لحاظ پراگماتیک موجه)، فرد را در مسیر دستیابی به حقیقت مطلق (ابژه پویا، اصطلاحی پرسشی) قرار می دهند، حال آن که تفسیرهای دل به خواهانه (یا در حقیقت، استفاده از یک متن برای مقاصدی دیگر به صورت ذهن و دل به خواهی) فرد را از ابژه پویا دور می دارند. به عنوان تفسیری به راهانه از یک متن، می توان به این بخش از بازسازی تاریخی براگادوچو اشاره کرد: «پتاچی چه می شود؟... پتاچی تمایلی نداشته است تا تأیید کند که او معشوقش نیست، و به همین خاطر برای این که صحنه را باورپذیرتر جلوه دهد احتمالاً خودش را به او می افکند. تصور نمی کرده است که والریو به او نیز شلیک خواهد کرد، اما خود می داند، زنان طبعی هیستریک دارند، شاید عقل اش را از دست می دهد، و والریو اسباب چاره دیگری جز ساکت کردن او با رگبار نداشته است.» در کل، شاید بتوان گفت برای فرضیه براگادوچو درباره وجود دو موسولینی (حقیقی و بدل) شواهد کافی می دارد، و لذا بازسازی های وی، به زبان فن واژه های اکوی متأخر، گونه ای مسیر دل به خواهی و بیش تفسیر هستند. اکو، گرچه وجود حقیقت مطلق را می پذیرد، این همه دستیابی به آن را ناممکن می داند، و راه حل وی نیز در نهایت سرشتی براگادوچو دارد: «ما بیرون از بازی می مانیم: من به ترجمه از زبان آلمانی مشغول می شوم و شما هم به مجله ات درباره آرایش بانوان و سالن های انتظار دندانپزشک ها برمی گردی... من مانند یک فیلم خوب برای شب ها، آخر هفته ها این جا در اُرتا - و گور پدر دیگران همه کاری که می توانیم بکنیم این است که منتظر بمانیم...». خوانش رمان مذکور را به خوانندگان واگذار می کنم و سخن ام را با ذکر چند نکته در مورد ترجمه به پایان می برم.

این ترجمه بر اساس متن اصلی ایتالیایی رمان صورت گرفته است، ضمن آن که با دو ترجمه انگلیسی و نیز فرانسه آن هم مقابله شده است. بخش مربوط به فرانسه را

دوست گرامی آقای باش عهده‌دار بوده‌اند. در این ترجمه کوشیده‌ام تا حد امکان متنی روان، خوانا و خواندنی تحویل خواننده دهم، در عین آن که نهایت وفاداری به متن اصلی را در آن رعایت کرده‌ام. از آن‌جا که فهم کامل اثر رمان جز با آشنایی با رویدادهای تاریخی ایتالیای معاصر و شخصیت‌ها و آثار فرهنگی دیگر امکان‌پذیر نیست، تا اندازه‌ای که موجب تداخل و ملال نگردد، نکاتی نیز به صورت پانویس در برخی صفحات گنجانده‌ام، به همراه پیوستی در پایان کتاب که مجموعه‌ای از تصاویر را برای درک بهتر و کمک به تصور و تخیل خواننده برای فضا سازی گرد آورده است. امید که مقبول طبع خوانندگان واقع گردد.

مجتبی پُردل، شهریور ۹۶